

Autor stał więc przed trudnym zadaniem ustalenia listy studiujących w Strasburgu i w następnej kolejności rezultatów tych studiów dla Rzeczypospolitej (polityka, kariery pisarskie, działalność oświatowa) i dla samego studenta.

Książka Z. Pietrzyka stanowi przykład rzetelnej warsztatowo pracy, przykład wszechstronnego wykorzystania różnorodnych źródeł i rekonstruowania przeszłości z drobnych, niekiedy z wielkim nakładem pracy zbieranych

fragmentów (jak sam autor napisał wylenia się „obraz, niczym mozaika”). W przypadku Strasburga była to praca szczególnie trudna, z uwagi na wspomniany brak metryki studenckiej i szczególnie istotna, z uwagi na rangę ośrodka i jego popularność wśród naszej młodzieży szlacheckiej i magnackiej XVI i XVII wieku. Otrzymujemy więc kolejną pracę wzbogacającą naszą wiedzę o ważny wycinek dziejów edukacji staropolskiej.

Dorota Żołądz-Strzelczyk

Edyta Wolter, Kształcenie i doskonalenie nauczycieli szkół rolniczych w Drugiej Rzeczypospolitej, Eruditus, Poznań 1997, ss. 152

Podjęty w książce temat znalazł już pewne odbicie w dotychczasowej literaturze, zwłaszcza w opracowaniach Tadeusza Wieczorka¹ i Stanisława Michalskiego². Brakowało jednak pracy, która ujmowałaby problematykę kształcenia nauczycieli szkół rolniczych w Polsce międzywojennej w sposób całościowy i w miarę wyczerpujący. Z tego punktu widzenia podjęcie przez Autorkę próby wypełnienia istniejącej w tym zakresie luki należy uznać za niezwykle cenne przedsięwzięcie.

Praca Edyty Wolter – o profilu historyczno-pedagogicznym – została oparta na stosunkowo szerokiej podstawie źródłowej. Istotną część tej podstawy stanowią materiały pochodzące z zasobów archiwalnych Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Akademii Rolniczej w Poznaniu, Zakładu Historii Ruchu Ludowego w Warszawie, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Muzeum Okręgowego w Ciechanowie, Zespołu Szkół Rolniczych w Gołotczyźnie a także – co zasługuje na szczególne podkreślenie – lwowskiego oddziału Centralnego Państwowego Historycznego Archiwum Ukrainy i Państwowego Archiwum Lwowskiego. W szerokim zakresie zostały wykorzystane również źródła drukowane oraz

literatura przedmiotu, dzięki czemu rozprawa nie jest pozbawiona cech pracy syntetyzującej.

Podstawę konstrukcji opracowania E. Wolter stanowi w istocie układ rzeczowo-chronologiczny. Konstrukcja ta jest dość klarowna i uzasadniona, choć może nie do końca uwzględnia ona wszystkie problemy łączące się z podjętą przez Autorkę tematyką badawczą.

Praca w swojej zasadniczej części składa się z ośmiu rozdziałów. W rozdziale pierwszym Autorka prezentuje zagadnienie kształcenia kadr pedagogicznych dla szkolnictwa na tle szerszej problematyki edukacji nauczycielskiej w Polsce międzywojennej. W rozdziale drugim podejmuje problem kwalifikacji nauczycieli szkół rolniczych w świetle obowiązującego stanu prawnego w Polsce międzywojennej, a w następnych pięciu (III - VII) – kształcenie nauczycieli szkół rolniczych w poszczególnych placówkach (w trzecim rozdziale – kształcenie nauczycieli w Głównej Szkole Gospodarczej Żeńskiej w Snopkowie pod Lwowem, czwartym – na Wydziale Instruktorско-Nauczycielskim Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie, piątym – w Sekcji Agronomii Społecznej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, szóstym – w Seminarium dla Nauczycielek Szkół Rolniczych w Sokołówku, siódmym – na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego),

Ostatni rozdział jest swoistym podsumowaniem pracy zawierającym ocenę dokonań II Rzeczypospolitej w dziedzinie kształcenia i w części także doskonalenia nauczycieli szkół rolniczych.

Niewątpliwą wartością książki E. Wolter jest konsekwentna prezentacja – według przyjętych wcześniej zasad – materiału rzeczowego. Autorka przedstawiając kształcenie nauczycieli szkół rolniczych w poszczególnych placówkach i instytucjach prezentuje ich narodziny – początki i dalszy rozwój, materialne warunki ich funkcjonowania, kadre nauczającą, środowisko słuchaczy, treści kształcenia, realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego.

Problemem dyskusyjnym pozostaje kwestia pominięcia w pracy szerszej tematyki doskonalenia i doskonalenia nauczycieli szkół rolniczych, zwłaszcza wysiłków na tym polu towarzystw i organizacji rolniczych, jak i Zrze-

szczenia Nauczycielstwa Szkół Gospodarstwa Wiejskiego.

Najogólniej rzecz ujmując należy stwierdzić, że książka Edyty Wolter stanowi udaną próbę monograficznego opracowania podjętej przez Autorkę problematyki i może przyczynić się do rozszerzenia naszej wiedzy o dziejach kształcenia nauczycieli szkół rolniczych w Polsce. Z tych przede wszystkim względów zasługuje ona na uwagę środowisk pedagogicznych, zwłaszcza tych, którym bliskie są problemy edukacji rolniczej.

Wiesław Jamrozek

¹ Zob. m.in.: *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli szkół rolniczych*, Warszawa 1980.

² Zob. np. *Wiedza rolnicza w walce o postęp na wsi. Rzecz o Jadwidze Dziubińskiej*, Warszawa–Poznań 1981.

Urszula Perkowski, *Studia i kursy zawodowe na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1868/69 - 1938/39*, Kraków 1995, ss. 123

Studia i kursy zawodowe to kolejna praca Urszuli Perkowskiej związana tematycznie z dziejami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wcześniej publikacje tej Autorki to m. in. *Uniwersytet Jagielloński w latach I wojny światowej* (Kraków 1990) i *Studentki Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1894 - 1939. W stulecie immatrykulacji pierwszych studentek* (Kraków 1994).

Mówiąc o dziejach uniwersytetów przytoczyliśmy się patrzeć przez pryzmat funkcjonowania poszczególnych wydziałów każdej uczelni. Tym razem jest to inny, nieznan obraz z dziejów najstarszej polskiej uczelni, a mianowicie organizowanie i prowadzenie kształcenia zawodowego. Omawiana praca została opublikowana w serii: *Studia nad kształtowaniem się inteligencji w Polsce w XIX i XX* pod red. M. Kulczykowskiego. Jej konstrukcję wyznaczają: wstęp, 8 rozdziałów i podsumowanie. W poszczególnych rozdziałach omówione zostały kolejno dzieje: Oddziału Farmacji, Stu-

dium Rolniczego, Polskiej Szkoły Nauk Politycznych, później Szkoły Nauk Politycznych, Studium Pedagogicznego, Wyższych Naukowych Kursów Spółdzielczych, Dwuletnich Kursów Ogrodniczych, Uniwersyteckiej Szkoły Pielęgniarek i Higienistek oraz Studium Wychowania Fizycznego. Z kolei w każdym z rozdziałów czytelnik znajdzie informacje na temat: historii i organizacji danego studium czy kursu, programu nauczania, wykładowców oraz charakterystykę studentów jako grupy społecznej, która stanowi najobszerniejsze fragmenty każdego z rozdziałów. Autorka wykorzystując bogaty materiał źródłowy archiwalny w gruntowny sposób nakreśliła obraz studentów ukazując ich pochodzenie terytorialne, społeczne, stosunki wyznaniowe, wiek, płeć, warunki przyjęcia, świadczenia socjalne dla studentów, a nawet organizacje studenckie w ramach studiów, czy kursów. Publikacja ukazuje nie tylko dzieje kształcenia zawodowego przy Uniwersytecie Jagiellońskim. Zarysowuje się w niej kilka nad-